

Seran les eleccions del 27-S realment un plebiscit sobre la independència?

Les eleccions catalanes del proper dia 27 de setembre no són unes eleccions qualssevol. L'acceptació del caràcter plebiscitari dels comicis s'ha convertit en un dels debats clau de la campanya electoral. Tenir un posicionament sobre aquesta qüestió ha esdevingut fonamental de cara a la lectura que faran dels resultats del 27-S els mitjans de comunicació, els partits, els governs i, en general, la ciutadania.

Javier Muñoz

Les eleccions catalanes del proper dia 27 de setembre no són unes eleccions qualssevol. L'acceptació del caràcter plebiscitari dels comicis s'ha convertit en **un dels debats clau de la campanya electoral**. Tenir un posicionament sobre aquesta qüestió ha esdevingut fonamental de cara a la lectura que faran dels resultats del 27-S els mitjans de comunicació, els partits, els governs i, en general, la ciutadania.

En tractar-se d'unes eleccions ordinàries, la 'plebiscitarietat' no ve acompanyada de **cap cobertura legal que les converteixi, 'de facto', en un referèndum**. Així doncs, poder entendre els resultats dels comicis del dia 27-S com un "sí" o un "no" a la independència depèn tant de la voluntat dels partits polítics de convertir-ho en un referèndum com de l'acceptació dels ciutadans de votar només en funció de la seva posició en el debat nacional.

La posició de cada partit polític és ja prou coneguda... Però què en diuen els ciutadans? Consideren les eleccions del 27-S un plebiscit sobre la independència? O unes eleccions normals on es vota en funció de factors socials, econòmics o ideològics diferents? En tractar-se d'un debat excepcional tant en la forma com en el temps, les **enquestes periòdiques del Centre d'Estudis d'Opinió (CEO) i del Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS)** no recullen aquesta pregunta de forma directa. Tanmateix, existeixen algunes dades que ens poden donar una idea de l'estat d'opinió dels ciutadans sobre la plebiscitarietat de les eleccions del 27 de setembre vinent.

Què opinen els ciutadans?

En el darrer baròmetre del CEO, a la pregunta: "Què creu que té més importància a l'hora de decidir el seu vot en les properes eleccions al Parlament de Catalunya?", **un 58,9% dels enquestats responia "les propostes de cada partit per donar resposta a la crisi econòmica"** i tan sols un 21,1% assegurava votar en funció de "la posició de cada partit en la relació entre Espanya i Catalunya". Tanmateix, els politòlegs [Lluís Orriols](#) i [Jordi Muñoz](#) expliquen a CRÍTIC que les preguntes directes sobre el comportament electoral s'han d'agafar amb pinces, ja que sovint aquest tipus de respostes no reflecteixen amb absoluta fidelitat la realitat.

Precisament per evitar aquest biaix, ens hem fixat en l'evolució de la resposta a aquesta pregunta i és aquí on trobem algunes dades curioses. Tot i no repetir-se en totes i cada una de les enquestes

periòdiques del CEO, ja en la 3a onada de 2012 es preguntava per la qüestió i només un 35% dels enquestats responia que votava en funció de “la posició de cada partit en la relació entre Espanya i Catalunya”. Per aquelles dates, **Artur Mas** ja havia anunciat les eleccions anticipades del 25-N davant la impossibilitat d’arribar a acords per un nou pacte fiscal amb el Govern espanyol i després que gairebé dos milions de catalans sortissin al carrer l’Onze de Setembre sota el **lema “Catalunya, nou Estat d’Europa”**. Aquesta resposta va assolir el seu màxim, un 46,1%, en el baròmetre següent, corresponent a la 1a onada de 2013. L’enquesta arribava tres mesos després de les eleccions del 25 de novembre, en les quals CiU perdia 12 diputats, ERC en guanyava 11 i el president Mas assegurava que el Parlament resultant tenia la missió de permetre l’exercici del dret d’autodeterminació de Catalunya.

A partir d’aquí, la mateixa pregunta no ha estat repetida fins als baròmetres corresponents a la 1a i 2a onada de 2015, en què la resposta “la posició de cada partit en la relació entre Espanya i Catalunya” ha sofert una davallada considerable situant-se en el 22,3% i el 21,1% actual respectivament. Al mateix temps, l’opció “les propostes de cada partit per donar resposta a la crisi econòmica” ha augmentat en gairebé 10 punts. Aquests darrers baròmetres corresponen al context actual, pocs mesos abans de les eleccions i quan el caràcter plebiscitari d’aquestes està en plena discussió.

Aquestes dades també ens apareixen encreuades per intenció de vot, és a dir, que ens mostren quin motiu considera més important per votar l’electorat de cada partit. Únicament els votants de CiU i d’ERC declaren votar majoritàriament en funció de “la posició de cada partit en la relació entre Espanya i Catalunya”. La resta asseguren que allò que té més importància a l’hora de decidir el seu vot són “les propostes de cada partit per donar resposta a la crisi econòmica”. Aquesta tendència s’ha mantingut constant al llarg del temps tret d’algunes excepcions puntuals. **La dada que més sorprèn és la que fa referència als votants de la CUP:** només en un 27,5% asseguren votar en funció de la posició del partit en la relació Catalunya-Espanya, percentatge que ha descendit en 15 punts des del 2013.

Plebiscitàries, sí o no?

Diversos mitjans de comunicació han publicat enquestes en què es preguntava directament sobre la qüestió plebiscitària. En la primera d’aquestes enquestes, realitzada per **Feedback i publicada per ‘La Vanguardia’**, es preguntava: “Els partits nacionalistes consideren les pròximes eleccions catalanes com unes plebiscitàries per decidir el futur de Catalunya a Espanya. Per a vostè aquestes eleccions...”, i un 52,5% va respondre que es tractava d’unes “eleccions autonòmiques com les de sempre”, davant un 38% que va assegurar que sí les entenia com un plebiscit. En aquesta mateixa enquesta es feia una pregunta similar a la que es plantejava en l’enquesta del CEO. Els resultats també eren similars: “En unes eleccions al Parlament de Catalunya, quin d’aquests temes tindria més en compte?”. Un 65,7% responia “La situació econòmica, sortir de la crisi i que es generin llocs de treball; un 48,5%, “Castigar la corrupció”, i un 33,9%, “Que a Catalunya s’iniciï un procés per independitzar-se”.

Com dèiem, es tracta d’un escenari complex i volàtil, tant, que l’enquesta més recent, realitzada pel **GESOP i publicada per ‘El Periódico’** el passat 8 de setembre, ens mostra uns resultats contradictoris amb el que havíem observat fins ara. En aquesta enquesta es fa referència explícita a la qüestió plebiscitària i s’hi inclou la pregunta: “A l’hora de decidir el seu vot en les eleccions catalanes del proper 27 de setembre, vostè què tindrà més en compte?” Un 63,3% responia “el posicionament nacional Catalunya-Espanya”, davant el 27,9% que assegurava decidir el seu vot segons “el posicionament ideològic esquerra-dreta”. Veiem, doncs, com en aquesta enquesta els resultats semblen capgirar-se.

Què hi diuen els politòlegs?

CRÍTIC ha preguntat als **politòlegs Jordi Muñoz i Lluís Orriols** sobre si aquestes dades poden o no restar el caràcter plebiscitari que alguns partits volen donar a les eleccions del 27-S. Bàsicament, Orriols, doctor per la Universitat d'Oxford i professor de ciència política a la Universitat Carles III de Madrid, considera que el fet de “no aconseguir que la ciutadania voti únicament en clau nacional en desdibuixa la interpretabilitat”.

Per a Muñoz, professor de ciència política a la Universitat de Barcelona, **“tot depèn de la definició de plebiscitari amb què es treballi”**. El politòleg valencià explica que “si ho entenem com unes eleccions on el vot depèn en exclusiva del debat sobre la independència, òbviament sí que resta caràcter plebiscitari”. En canvi, postil·la ell mateix: “Si vol dir que el resultat de les eleccions servirà per comptar amb precisió el suport a la independència, la resposta és més matisada”.

En aquest punt coincideixen Muñoz i Orriols. Tot i que ambdós destaquen les mancances d'unes eleccions ordinàries autonòmiques per ser llegides com un plebiscit, Orriols creu que, donada l'oferta electoral (llista unitària dels dos grans partits independentistes, Convergència i ERC), és clar que els vots que rebí la candidatura de Junts pel Sí serviran per a comptar el suport a la independència. A l'últim, **Orriols destaca que és el bloc independentista qui té “el pitjor escenari possible”**, ja que és ell qui planteja la plebiscitarietat dels comicis. Junts pel Sí té, doncs, “la càrrega de la prova, és a dir, que ha de demostrar que la seva candidatura és majoritària” a la societat catalana.

Junts pel Sí i la CUP, és a dir, les llistes declaradament independentistes, reivindiquen les eleccions com l'única eina que l'Estat espanyol els ha permès per comptar els suports a la independència i plantegen que cadascun dels vots a les seves respectives formacions han de ser llegits com un sí a la independència. A l'extrem oposat trobem partits com el **Partit Popular, Ciutadans i, amb matisos, el PSC i Unió Democràtica**, que rebutgen el caràcter plebiscitari d'uns comicis que han titllat de transcendents per al futur polític de Catalunya. Existeix, però, una tercera posició respecte a això. Es tracta de l'esgrimida per la candidatura **Catalunya Sí que es Pot**, que qüestiona el caràcter plebiscitari i, en paraules del seu cap de llista, Lluís Rabell, veu les eleccions com “l'inici d'un procés d'apoderament de la ciutadania” i el reclam del dret a un referèndum sobre la independència. Segons va explicar el candidat, [en una entrevista a CRÍTIC](#), “la voluntat plebiscitària se situa en l'un i l'altre extrem de l'arc parlamentari”, és a dir, al PP-C's i a Junts pel Sí, mentre que la seva candidatura només “pretén donar una expressió política a la Catalunya social, els sectors humils i treballadors”.